

Tekstiilikulttuuria kaiken aikaa

Mangghuerien, erään Luoteis-Kiinan vähemmistökansan kirjontakulttuuri, FM Aila Pullinen

Olin mangghuerien luona keräämässä tietoja heidän kirjoituista esineistään vuosina 2001 ja 2002. Mangghuerit ovat osa *tu*-kansaa, joka on yksi Kiinan 55 vähemmistökansallisuudesta. He asuvat Kiinan luoteisosassa Qinghain maakunnassa vuoristoisella alueella, joka etelässä rajoittuu Keltaiseenjokeen. Mangghuerit pitävät itseään alueelle 1200-luvulla saapuneiden Tšinggis-kaanin mongolien jälkeläisinä, ja he puhuvat mongolisukuista kieltä, joka on saanut vaikutteita kiinan kielestä.

Vain muutama vuosikymmen sitten mangghuer-naisten koko elämä oli jatkuvaa ompelamista ja kirjontaa. Kirjontataidon opettelu aloitettiin 5–12 vuoden iässä. Eräs haastateltava kertoi olleensa taitava kirjoja jo 8-vuotiaana, vaikka oli aloittanut ”vasta” 7 vuoden ikäisenä. Usein tytön ensimmäisiä töitä oli sidottujen jalkojen kengät, mikä olikin varsin vaativa työ. Kun perusteet hallittiin, alettiin 12 ikävuoden paikkeilla ommella kapiroita ja lahjoja häitä varten, sillä valmistus kesti yleensä kolmesta viiteen vuotta – eikä sulhasesta ollut vielä välttämättä tietoakaan. Erityisen tärkeä kapiroesine oli esiliina, jossa oli suuri kirjottu tasku. Hälahjoja sulhaselle olivat yleensä kankaasta valmistetut saappaat, joiden ulkopohjat ja kantalaput oli koristeltu. Sukulaisille kirjottiin tyynynpäättyjä.

Avioituttuaan nuoren vaimon tuli valmistaa perheelle ja appivanhemmille vaatteita ja jalkineita. Kun myös mangghuerien kulttuurissa tärkeä poika syntyi, äiti valmisti hänelle suuritöisen kirjutun hatun, joka muistutti Kiinan keisarin ”patalakkia”. Aviomiehelle saatettiin kirjoja lompakko, viuhkakotelo tai juhlayö taskuineen.

Vihdoin 60 ikävuoden paikkeilla alettiin ommella viimeisiä kirjontatöitä, hautausvarusteita itselle ja aviomiehelle. Haastateltavien esittelemiin hautausvarusteisiin kuului jopa 7–8 lyhyttä ja pitkää päällekkäin puettavaa silkkitakkia, kirjutut kengät ja tyyny, mahdollisesti leukatuki.

Kirjontatyylit ovat aivan viime vuosikymmeninä kokeneet melkoisia muutoksia. Vanhimmat haastateltavat kertoivat, että he käyttivät pelkästään vanhaa *sa*-kirjontaa. Se koostui pääasiassa laakapistoista erilaisine variaatioineen, mutta mukana oli myös muita pistoja. 1960-luvun lopulla tuli käyttöön *woke*-tyyli, joka on tavattoman tiheään ommeltua sidepistokirjontaa. Se jäi kuitenkin melko pian käytöstä, kun 1970-luvulla ilmaantui nopea ja näyttävä *duoke*-tekniikka, joka lännessä tunnetaan nimellä *punchneedle embroidery*. *Duoke*-tyylin kaltainen pehmeä pinta saadaan myös, kun pistot ommellaan riveittäin ohuen bambutikun yli. Sitä käytetään erityisesti pohjallisissa samoin kuin myös ristipistokirjontaa.

Kirjonnan merkitys mangghuer-yhteisössä on ollut niin tärkeä, että ilman hyvää kirjontataitoa tytön oli vaikea löytää itselleen aviomies. Nykyään kirjottujen esineiden valmistus on koulutuksen, TV:n ja radion myötä vähentynyt, eli kuten haastateltavani Ma Fanglan asian ilmaisi: ”Nykyään ei ole kovin tärkeää nuorten tyttöjen tehdä kirjontatöitä. He voivat tehdä, jos haluavat. Kun minä olin nuori, se oli hyvin tärkeää”.